

Rattijuopumuksien käsittely sakkomenettelyssä

Irina louferova / Jenita Kumpumäki

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Rattijuopumuksien käsittely sakkomenettelyssä

Iouferova / Kumpumäki

Tradenomi

Opinnäytetyö

Toukokuu, 2020

Irina louferova, Jenita Kumpumäki

Rattijuopumuksien käsittely sakkomenettelyssä

Vuosi

2020

Sivumäärä

28

Rattijuopumus on rikoslain (39/1889) 23 § mukaan rangaistava teko. Työssä selvitettävällä lainsäädäntömuutoksella oli tarkoitus siirtää helppojen ja selvien tapauksien käsittely poliisille, jolloin käräjäoikeuksien ja poliisin tutkintaosaston työtaakka kevenisi. Lainsäädäntömuutoksen myötä on rattijuopumuksia pystytty käsittelemään sakkomenettelyssä, jolloin ei toimiteta varsinaista esitutkintaa, eikä asia etene tuomioistuin käsittelyyn. Sakkomenettelyssä pystytään käsittelemään vain perusmuotoinen ja selvä rattijuopumus. Käsittelyyn sakko-
menettelyssä tarvitaan rikoksesta epäillyn suostumus kirjalliseen menettelyyn. Mikäli hän ei tähän suostunut, käsitellään asia tuomioistuinmenettelyssä vanhaan tapaan. Törkeät rattijuopumukset sekä rattijuopumukset huumeiden vaikutuksen alaisena käsitellään edelleen tuomioistuin menettelyssä.

Suomessa vuonna 2018 tuomittiin rattijuopumuksesta 7046 henkilöä. Tällainen määrä vaikuttaa jo muutoksen jälkeen niin poliisin kuin tuomioistuimien työmäärään. Kyselyn vastauksista saatiin suuntaa antavaa tietoa poliisin valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevien (jäljempänä kenttämiehien) käsittelemien sakkojen määrästä sekä heidän kokemuksistaan asian käsittelyssä. Kyselyssä saatiin myös kommentteja kenttämiesten saamasta koulutuksesta liittyen rattijuopumuksien käsittelyyn sakkomenettelyssä.

Opinnäytetyössä perehdyttiin 1.6.2019 voimaan tulleen lainsäädäntömuutoksen tuomiin muutoksiin rattijuopumuksien käsittelyssä sekä eroavaisuuksiin verrattuna oikeustilaan ennen lainsäädäntömuutosta. Työssä selvitettiin myös muutoksen tuomia vaikutuksia eri organisaatioille ja heidän työntekijöilleen. Kysely kohdistettiin kenttämiehille, jotka ovat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kentällä päivittäisessä työssä.

Asiasanat: rattijuopumus, sakko, ajokielto

Irina Iouferova, Jenita Kumpumäki

Dealing with drunk driving in fine procedure

Year 2020

Pages

28

Drunk driving is a punishable offense under section 23 of the criminal law (39/1889). In this thesis we clarify the change in legislation which purpose was to transfer the handling of easy and clear cases to the police, which would reduce the workload of the district courts and the police investigation department. With the change in the legislation, drunk driving has been able to be dealt with in a fine procedure, in which case no actual preliminary investigation is submitted, and the case does not proceed to court. Only basic and clear drunk driving cases can be dealt with in fine procedures. The consent of the suspect to the written procedure is required for in the fine procedures. If he did not agree, the matter will be dealt with in court in the old way. Aggravated drunk driving as well as drunk driving under the influence of drugs continues to be dealt with in court procedures.

In Finland in 2018, 7,046 people were convicted of drunk driving. Such a number already affects the workload of both the police and the court after the change. The responses to the questionnaire provided indicative information of the number of fines handled by police officers, and their experience in handling cases. The survey also received comments on the training of police officers in dealing with drunk driving in fine procedures.

The thesis examined the changes in the handling of drunk driving brought about by the change in legislation that came into force on 1 June 2019, as well as the differences compared to the legal situation before the change in legislation. Thesis also examined the effects of the change on the different organizations and their employees. The survey was aimed at police officers at the Eastern Uusimaa Police Department who work daily in the field.

Keywords: drunk driving, fine, driving ban

Lakiluettelo

Ajokorttilaki (386/2011)

Ajoneuvolaki (1090/2002)

Esitutkintalaki (805/2011)

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010)

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (687/1997)

Oikeudenkäymiskaari (4/1734)

Perustuslaki (731/1999)

Rikoslaki (39/1889)

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön metodi ja tavoitteet.....	7
2.1	Lainopillinen näkökulma	8
2.2	Laadullinen tutkimus	9
2.3	Kyselyn toteutus.....	10
3	Rikosoikeus	11
3.1	Rikoslain historia	11
3.2	Rikoslaki	12
4	Liikennejuopumus	13
4.1	Oikeustila ennen lakisäädösmuutosta	14
4.2	Oikeustila lakisäädäntömuutoksen jälkeen	17
5	Kyselyn vastauksien purku	19
6	Yhteenveto ja pohdinnat	22
	Lähteet.....	23
	Kuviot	26
	Liitteet	27

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää 1.6.2019 voimaan astunutta lakisäädösmuutosta ajokorttilain, sakon ja rikesakon määräämisestä. Lakisäädösmuutoksen tarkoitus on mahdollistaa poliisille selvien ja yksinkertaisten rattijuopumusten käsittely sakkomenettelyllä. Huumeiden vaikutuksen alaiset ja törkeät rattijuopumukset jäävät sakkomenettelyn ulkopuolelle.

Opinnäytetyössä on tarkoitus perehtyä oikeustilaan ennen lakisäädösmuutosta ja selvittää kenttämiehien näkemystä lakisäädösmuutoksen tuomiin haasteisiin ja muutokseen kenttätöskentelyssä. Vuosina 2018 ja 2017 rattijuopumus tapauksia oli yhteensä 13 546. Tilastokeskuksen tilastoja tutkiessa huomaa rattijuopumusten tasaisen nousun vuosittain. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain ja ajokorttilain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 103/2017 vp) käy ilmi lakisäädösmuutoksen tarkoitus. Hallituksen tavoitteena oli pienentää tuomioistuinteen taakkaa ja tarjota mahdollisuus keskittyä ydintehtäviin lakisäädösmuutoksen myötä. Opinnäytetyössä on käytetty rikoslakia (39/1889), lakia sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010), ajokorttilakia (386/2011), perustuslakia (731/1999), esitutkintalakia (805/2011) ja lakia oikeudenkäynnistä rikosasioissa (687/1997). Lainsäädännön lisäksi opinnäytetyössä on käytetty oikeuskirjallisuutta, tilastokeskuksen tilastoja ja muita virallislähteitä. Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä käytimme lainopillisen- ja laadullisen tutkimuksen perusteita.

Opinnäytetyön aihevalinta valikoitui kiinnostuksesta poliisityötä ja lakisäädösmuutoksia kohtaan. Opinnäytetyön suunnittelussa tarkoituksena oli toteuttaa kenttämiehille kysely, jonka kautta olisi mahdollisuus perehtyä miten nämä uudistukset näkyvät kentällä.

2 Opinnäytetyön metodi ja tavoitteet

Tavoitteena tässä työssä on selvittää Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain ja ajokorttilain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 103/2017 vp) lainsäädäntömuutoksen 1.6.2019 mukana tuomat muutokset rattijuopumuksen rangaistuksen määräämisessä lainopillisesta näkökulmasta oikeustilasta 1.6.2019 ennen ja sen jälkeen ja näiden eroavaisuuksista. Työhön kuuluu myös tutkimus, jossa selvitämme poliisin kenttämiehien kokemuksista muutoksen vaikutuksesta heidän työhönsä sekä heidän käsittelemien tapauksien määrästä.

Opinnäytetyö on lainopillinen tutkimus, mutta sisältää myös laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin kuka, mitä, millainen.¹ Tutkimus tullaan toteuttamaan kyselyllä, jossa vakioidut kysymykset ovat listattuna vastauslomakkeelle.² Kyselylomake tullaan toteuttamaan paperisena, joka toimitetaan Vantaan poliisin kenttämiehien kahvioon. Tämän lähestymistavan toivomme tavoittavan kenttämiehet varminkin. Kyselyyn ei tarvinnut erillistä kyselylupaa Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta kyselyn ollessa täysin anonyymi niin vastaajan kuin tapauksien osalta.

Yleisohjetta oikeustieteen osa-alueiden tutkimusmenetelmistä on vaikea antaa. Keskeisimpiä kuitenkin ovat tekstianalyysi, sisällön erittely ja empiiriset tutkimusmenetelmät, kuten laadullinen ja määrällinen tutkimusmenetelmä. Lainopin metodit ovat lähellä laadullisia menetelmiä, joita käytetään silloin kun tutkimuksen perusaineiston havaintojoukko on kohtuu suppea. On myös huomattava, että lähestymistapojen rajat eivät ole tiukkoja. Näkökulmia voidaan yhdistää, niin että lopputuloksena voi olla hyvinkin erilaisia yhdistelmiä. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että tutkimuskohteen tulee olla määräävä tekijä tutkimusmenetelmän valinnassa. Valinta menetelmien välillä liittyy tiukasti tutkimuksessa käsiteltävänä olevien ongelmien ratkaisuun. Tutkimusongelma ja käytettävä menetelmä sitoutuvat siis saumattomasti yhteen. Käytännössä tutkijan on esitettävä itselleen kysymyksiä tutkimuskohteesta. Kysymysten luonne ja laatu määrittelevät käytettävän lähestymistavan.³

2.1 Lainopillinen näkökulma

Lainopillinen tutkimus pystyy kuvaamaan voimassa olevan sekä aiemmin voimassa olleen oikeustilan, koska tietoa oikeuskäytännöistä on yhdistetty kokonaisuudeksi muun oikeudellisen materiaalin kanssa.⁴ Aihetta ja metodia valittaessa oikeustieteellistä tekstiä kirjoittaessa joudutaan ensin miettimään mitä oikeustieteistä tutkitaan. Aiheen tulee jollakin tavoin liittyä oikeudelliseen ajatteluun, oikeusnormeihin ja niillä toteutettavaan yhteiskunnalliseen sääntelyyn. Oikeustieteellisen tutkimuksen kenttä on niin laaja, että se on jaettu kohteen tai käytettävän lähestymistavan mukaan eri oikeudenaloihin. Yksityisoikeus ja julkisoikeus erotetaan toisistaan oikeudenalojen perusjaossa. Nämäkin kaksi voidaan vielä jakaa kahtia, siviilioikeuteen ja erityiseen yksityisoikeuteen sekä kansainväliseen ja valtion sisäiseen julkisoikeuteen. Oikeudellisen tutkimuksen aihe voi myös olla sellainen, ettei niiden tarkastelu ole mahdollista pelkästään jonkin tietyn oikeudenalan puitteissa. Näin ollen oikeudenalojen välistä erottelua ei ole syytä pitää ehdottomana, vaan se tulisi nähdä suhteellisena.⁵

---

¹ Kuitunen 2019, 59.

² Vilkkä 2007, 28.

³ Husa, Mutanen, Pohjolainen 2008, 25-27.

⁴ Frände 2012, 47.

⁵ Husa, Mutanen, Pohjolainen 2008, 17-18.

Suurin osa oikeustieteellisistä tutkimuksista on oikeusdogmatiikkaa, eli lainoppia, joka rakentuu voimassa olevien oikeuslähteiden varaan.⁶ Sen juuret ovat niinkin pitkällä kuin Antiikin Roomassa, mutta varsinaisen kukoistuksen alun se sai keisari Justinianukselta 500 j.aa. Eurooppalaisen lainopin alkukotina pidetään Bolognan yliopistoa, jossa jo vuoden 1000 paikkeilla eräät oppineet, kärkeä Irnerius, opettivat oikeustiedettä riippumattomana katolisen kirkon opeista. Itsenäisen oikeusajattelun historia siis alkoi sen erottautuessa kirkon holhouksesta. Tuosta ajasta lähtien on asetettu kaksi tehtävää lainopille. Näitä ovat tulkita voimassa olevia säädöksiä sekä systematisoida niitä.⁷ Oikeuslähteillä tarkoitetaan sitä oikeudellista lähdettä, josta tulkinta saa sisältönsä. Näitä ovat esimerkiksi laki, maantapa, tuomioistuinratkaisut, lain esityöt sekä joskus myös aiempi oikeuskäytäntö.⁸ Oikeuslähde on nimitys kaikille oikeussäännöille, oikeusperiaatteille, säädösten esitöille ja muulle normatiivista relevanssia omaavalle informaatiolle, jota ratkaisutilanteessa on käytetty osoittamaan mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö käsiteltävässä asiassa.⁹

2.2 Laadullinen tutkimus

Suomessa laadulliset tutkimusmenetelmät yleistyivät 1970-luvun lopulla ja tekivät varsinaisen läpimuronsa 1980-luvun lopulla. Laadullisen tutkimuksen kirjo on laaja, monella tavalla eri lähestymistavat ja tutkimushavainnot menevät päällekkäin.¹⁰ Tutkimuksessa, joka on toteutettu laadullista menetelmää käyttämällä, tarkastellaan merkityksien maailmaa. Merkityskokonaisuudet ilmenevät ihmisiin päättyvinä tai ihmisistä lähtöisin olevina tapahtumina, kuten toiminta, ajatus tai päämäärän asettaminen.¹¹ Tutkimuksen toteutus ja luotettavuus kulkevat käsikädessä. Lopulta tutkimuksen luotettavuuden kriteerit ovat tutkija itse ja hänen luotettavuutensa.¹²

Laadullinen tutkimuksen aineiston käsittely koostuu kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä sekä arvoituksen ratkaisemisesta. Nämä kaksi kuitenkin käytännössä nivoutuvat toisiinsa. Havaintojen pelkistäminen voidaan jakaa kahteen osaan. Ensinnäkin aineistoa tarkastellaan vain tietystä näkökulmasta. Tarkasteltaessa aineistoa kiinnitetään huomiota vain siihen, mikä on kysymyksenasettelun ja teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaista. Näin tutkimuksen tekstimassa pelkistyy hallittavammaksi määräksi raakahavaintoja.¹³ Lomaketutkimuksessa tähän voidaan vaikuttaa jo lomakkeen suunnitteluvaiheessa. Lomakkeella kysytään

⁶ Husa, Mutanen, Pohjolainen 2008, 20.

⁷ Aarnio 2011, 1.

⁸ Timonen 1998, 30-31. Ks. myös Aarnio 1982, 97.

⁹ Timonen 1998, 31. Ks. Laakso 1990, 63.

¹⁰ Syrjäläinen, Eronen, Värri 2007, 7.

¹¹ Vilkkä 2015, 5. Laadullinen tutkimusmenetelmä käytännössä. Ks Varto 1992, 23-24, 58-59.

¹² Vilkkä 2015, 7. Tutkimuksen arviointi. Tutkimuksen luotettavuus. KS.Eskola, Suoranta 2000, 208,210.

¹³ Alasuutari 2014, 39-40.

vain tutkijaa kiinnostavia ja kysymyksenasettelun kannalta oleellisia tietoja. Vastausvaihtoehdot voidaan myös määritellä valmiiksi.¹⁴

Toisen vaiheen idea on karsia havaintomääriä yhdistämällä. Erilliset raakahavainnot yhdeksi havainnoksi etsimällä havaintojen yhteinen piirre, nimittäjä tai sääntö, joka pätee koko aineistoon. Tästä esimerkkinä maalle muuttaneiden haastatteluaineistosta jotkut valittavat, että kyläyhteisöltä ei pysy salassa mikään ja toinen korostaa hyvänä puolena läheisiä naapuruussuhteita. Tästä voidaan päätellä yhdistävänä tekijänä naapuruussuhteiden tiiviys.¹⁵

Laadullisessa tutkimuksessa yksikin poikkeus kumoo säännön ja asiaa on mietittävä uudelleen. Havaintoja yhdistämällä tuotetun havainnon pitää päteä kaikkiin havaintoihin poikkeuksetta. Mikäli näin ei ole aiheuttaa se teoreettisen viitekehyksen tai ainakin näkökulman muuttumisen. Aiempaan esimerkkiin viitaten, jos yksi haastateltava olisi sanonut, että ei ole tutustunut naapureihinsa tai kyläläisiin ollenkaan, ei voida sanoa yhdistävänä tekijänä olevan naapuruussuhteiden tiiviys.¹⁶ Toinen aineiston käsittelyssä on arvoituksen ratkaiseminen, eli tulosten tulkinta. Se merkitsee sitä, että tuotettujen johtolankojen sekä käytettävissä olevien vihjeiden perusteella tehdään merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä.¹⁷

2.3 Kyselyn toteutus

Tutkimuksen aihe on Itä-Uudenmaan Poliisilaitoksen kenttämiehien sakolla käsittelemät rattijuopumukset ja teemana poliisimiesten kokemukset asiasta ja käsiteltyjen tapauksien määrä. Tutkimuksessa on kysymyksiä kenttämiehien sakolla käsittelemien rattijuopumusten määrästä sekä suullista tuomiosituinkäsittelyä vaativien asiakkaiden määrästä. Yhtenä osana kyselyssä oli myös kenttämiehien kokemukset asiasta ja siitä kuinka se on vaikuttanut heidän työhönsä. Kyselyssä oli myös mahdollisuus antaa vapaata palautetta asiaa koskien. Kyselyn toteutettiin lomakekyselynä, joka toimitettiin Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kenttämiehien kahvihuoneeseen. Kyselylomakkeet saatteineen olivat heillä saatavilla 4.12.2019 - 8.1.2020 välisen ajan. Kyselystä lähti myös sähköpostiviesti kenttämiehille, jotta tieto kyselystä olisi mahdollisimman monella tiedossa.

---

¹⁴ Alasuutari 2014, 51.

¹⁵ Alasuutari 2014, 39-40.

¹⁶ Alasuutari 2014, 42.

¹⁷ Alasuutari 2014, 44.

3 Rikosoikeus

Rikosoikeus on osa valtion sisäistä julkisoikeutta. Julkisoikeuden muiksi osa-alueiksi mielletään myös prosessioikeus, hallinto-oikeus, valtiosääntöoikeus sekä vero-oikeus.¹⁸ Rikosoikeus on yksi oikeusjärjestyksen alue, jossa säännellään rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyviä tapauksia. Peruskäsitteinä rikosoikeudessa ovat rikos ja rangaistus, ja rikos on laissa säädetty rangaistavaksi teoksi tai laiminlyönniksi. Yhteiskunta pyrkii torjumaan ja vähentämään tekoja sekä osoittaa niiden rangaistavuutta määrittelemällä teot rikoksiksi.¹⁹ Tämä rangaistuksen tavoittelu oikeutetusti vaatii tarkan rajan vetämistä sille, miten valtio käyttää rangaistuksien määräämistä. Valtio ei pysty viemään kansalaisilta heidän omaisuuttaan tai vapauttaan ilman riittävien perusteita ja teon rajanvetoja.²⁰ Nykyään rikosoikeusjärjestelmässä voidaan sanoa olevan kolme eri tasoa, joita hallitsevat kolme eri toimiryhmää. Nämä tasot ovat lainsäädäntö, oikeudenkäyttö sekä täytäntöönpano. Näitä tasoja käyttävät eduskunta, oikeuslaitos ja täytäntöönpanohenkilöstö, kuten vankeinhoitolaitos ja ulosottoviranomainen.²¹

On tärkeää asettaa tarkat rajat rikosoikeudelliselle lainkäytölle suhteessa yksilön toimintaan ja elämään. Tämä rajanveto tarjoaa takeet rikosoikeudelliselle laillisuusperiaatelle. Periaatteen pääsisältö on, ei rikosta eikä rangaistusta ilman lakia, joka voidaan ilmaista myös latinalaksi *nullum crime sine lege* tai *nulla poena sine lege*.²² Tämä on sisällytetty perustuslain (731/1999) 8 §, jossa todetaan, että ”Ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.”

Kaikilla oikeuden aloilla esiintyy laillisuusperiaate, mutta rikosoikeudessa sen toteutuminen on tiukinta. Rikosoikeudellisessa lainkäytössä on kuitenkin muistettava ottaa huomioon myös yhdenvertaisuusperiaate sekä hallinnon lainalaisuusperiaate.

3.1 Rikoslain historia

Rikos tarkoittaa laissa rangaistavaksi määrättyä tekoa. Tämän vahvistaa rikoslain laillisuusperiaatetta koskeva määräys rikoslain (39/1889) 3:1:ssä sekä Suomen perustuslain 8 §. Tämä tarkoittaa, että rikoksesta saa määrätä rangaistuksen vain laissa rangaistavaksi määrätystä teosta, ja myös rangaistuksen tulee olla laissa säädetty. Luonnollisena rikoskäsitteenä on pyritty määrittelemään teot, jotka ovat paikasta ja ajasta riippumatta rangaistavia kaikkialla. Tätä

¹⁸ Husa & Pohjolainen. 2014, 33.

¹⁹ Oikeusministeriö 2020, Rikosoikeus.

²⁰ Frände 2012, 16.

²¹ Frände 2012, 17.

²² Frände 2012, 27.

määritelmää yritti jo 1500 -luvulla luonnonoikeudellinen koulukunta määrittää siinä kuitenkaan onnistumatta. 300 vuotta myöhemmin samaa yritti italialainen kriminologi Raffaello Garofalo. Rikoksia yhdistävänä piirteenä hänen mukaansa oli, että ne osoittavat rehellisyyden ja myötätunnon puutetta. Näitä voidaankin pitää varmasti yhteisinä ominaisuuksina monille rikoksille, mutta ne sopivat kuitenkin huonosti esimerkiksi liikennetikoksiin.²³

Yritykset määritellä luonnollisen rikoksen määritelmää eivät ole tuottaneet tulosta. Moni piirre yhdistää rikoksia, mutta sellaisia yhtenäisiä piirteitä, jotka koskisivat universaalisti kaikkia rikoksia, ei voitu osoittaa. Vaikkei yritykset määrittää luonnollisen rikoksen määritelmää onnistuneet, on pohdinnoissa ollut järkevä ydin. Pohdinnat osoittivat, ettei rikollisuustutkimuksen ole syytä rajata vain rikostyypeihin, jotka ovat jo määritelty laissa. Sisältö rikoslaissa muuttuu jatkuvasti. Voidaan määrittää uusia tekoja rangaistaviksi, eli tällöin puhutaan uskrimalisoinneista. Vanhoja kriminalisointeja voidaan myös kumota, jolloin puhutaan dekrimalisoinnista.²⁴

3.2 Rikoslaki

Rikoksen tunnusmerkistö, eli määritelmät eri rikoksista on säädetty rikoslaissa. Rangaistus-säännöksiä löytyy myös muusta lainsäädännöstä, mutta rikokset, joista on säädetty vankeus-rangaistuksen uhka, on pyritty keskittämään rikoslakiin. Tunnusmerkistöjen lisäksi rikoslaissa säädetään myös rikosoikeudellisesta vastuusta, syyksiluettavuudesta (tahallisuus ja tuottamus), syyntakeisuudesta, vastuuvapausperusteista (kuten hätävarjelu) sekä osallisuudesta rikolliseen tekoon ja rikoksen yrittämisestä.²⁵

Rikosoikeuden keskeisin normiaines kuuluu rikoslakiin. Lain 1-10 luku koostuu rikoslain yleisestä osasta. 1 luku pitää sisällään alueellisen soveltamisalan, 2 luku yleiset säännökset rangaistuksista, 3 luku sisältää rikosoikeudellisen vastuun yleiset edellytykset, kun taas 4 luku osaltaan sisältää vastuusta vapautumisen perusteet. Rikoslain 5 sisältää sääntelyn rikoksen yrityksen ja rikokseen osallisuuden säännökset. Rangaistuksen määräämistä käsitellään rikoslain luvuissa 6 ja 7 ja luvussa 8 käsitellään rikoksen rangaistusvastuun vanhentumista. Säännökset oikeushenkilön rangaistusvastuusta on sisällytetty rikoslain 9 lukuun ja 10 luku käsittelee menettämisseuraamuksia. Näitä yleisen osan säännöksiä sovelletaan lain 11-51 lukujen mukaisien eri rikoksien tunnusmerkistöjen kanssa. Yleisen osan avulla pyritään hahmottamaan piirteitä ja rakenteita rikosoikeudellisesta järjestelmästä.²⁶

²³ Lappi-Seppälä 2013, 41-42.

²⁴ Lappi-Seppälä 2013, 42.

²⁵ Oikeusministeriö 2020, Rikosoikeus.

²⁶ Hyttinen 2019, 9-10.

Rikosoikeutta voidaan lähestyä kahdella eri tavalla, joko otetaan tutkimuksen kohteeksi nime-
tyn rikoksen tunnusmerkistöt tai rikoslain yleinen osa. Yleisen osan näkökulmasta voidaan kui-
tenkin tarkastella myös yksittäistä tunnusmerkistöä niin, että tutkitaan vaikkapa tahallisuus-
den arviointia henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa.²⁷

4 Liikennejuopumus

Rangaistavuuden perusteena liikennejuopumuksissa on alkoholin aiheuttaman reagointi- ja
suorituskyvyn heikkeneminen. Kuljettaja on tällöin vaaraksi itselleen ja muille. Vuonna 1926
rattijuopumus kriminalisoitiin suomessa erillisenä rikoksena. Tieliikennelakiin tuli samana
vuonna lisäys kiellosta kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa alkoholin vaikutuksen alai-
sena.²⁸ Rikoslain 23 luvun 3 § mukaan kuljettaja, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa
niin, että hänen verensä alkoholi pitoisuus on ajon aikana vähintään 0,5 promillea tai vähin-
tään 0,22 milligramma alkoholia litrassa uloshengitys ilmaa. Rattijuoppouksista tuomitaan
myös kuljettaja, joka on huumausaineen vaikutuksen alaisena. Huumausaineiden kohdalla on
käytössä nollatoleranssi, jolloin jo pienikin käyttö täyttää rattijuopokseen tunnusmerkistön.
Tästä voidaan pois lukea lääkevalmisteet, joihin kuljettajalla on lääkärin antama lääkemää-
räys. Ajokortti lain (386/2011) 7 luvun 64 § mukaan poliisin on määrättävä ajo-oikeuden halti-
jan ajokieltoon, mikäli kuljettaja syyllistyy rikoslain 23 luvun 3 § mukaiseen rattijuopumuk-
seen. Rattijuopumuksesta tuomitaan sakkoon tai enintään 6 kuukaudeksi vankeuteen.

Rikoslain 23 luvun 4 § mukaan törkeän rattijuopumuksen voidaan tuomita kuljettaja, jonka
veren alkoholipitoisuus on vähintään 1,2 promillea tai vähintään 0,53 milligramma alkoholia
litrassa ulos hengitys ilmaa. Kuljettaja, joka on käyttänyt muuta huumaavaa ainetta kuin al-
koholista tai tällaista ainetta ja alkoholia siten, että kuljettajan kyky kuljettaa ajoneuvoa on
selkeästi heikentynyt. Törkeästä rattijuopumuksesta voidaan tuomita silloinkin, kun veren al-
koholipitoisuus jää alle törkeän rattijuopumuksen rajan, jos kuljettajan ajokyky on selvästi
heikentynyt. Törkeästä rattijuopumuksesta tuomitaan vähintään 60 päiväsakkoa tai vankeutta
2 vuotta.

Päärikoksena vuonna 2015 tuomittiin rattijuoppouksista 6507 henkilöä, joista pääsääntöisesti
tuomittiin sakkorangaistukseen, kun taas 7026:sta törkeästä rattijuopumuksesta on 98 % tuo-
mittu vankeuteen.²⁹ Poliisista voidaan olla syyttäjään yhteydessä, mikäli kuljettajalla on ollut

²⁷ Hyttinen 2019, 14.

²⁸ Lappi-Seppälä 2013, 587.

²⁹ HE 103/2017 vp, 6.

vähintään kolme rattijuopumusta kahden vuoden aikana. Lyhyellä aikavälillä tehtyjen rattijuopumusten vuoksi voi tulla kyseeseen ajoneuvon menettämisen vaatiminen jo kahden rattijuopumuksen jälkeen.³⁰

4.1 Oikeustila ennen lakisäädösmuutosta

Rattijuopumuksia käsiteltiin ennen 1.6.2019 voimaan tullutta lakimuutosta rikosprosessin tuomioistuin menettelyssä. Esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 1 § mukaan poliisi lisäksi suomessa voi esitutinnan suorittaa sotilas-, tulli sekä rajavartiolaitosviranomaiset. Esitutkinaviranomaisten lisäksi syyttäjä on mukana esitutkinnassa. Rikosprosessin neljä päävaihetta ovat esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti tuomioistuimessa ja rangaistuksen täytäntöönpano.³¹ Esitutkinnassa selvitetään Esitutkintalain 1 luvun 2 § mukaan epäilty rikos, tekohetkellä voimassa olleet olosuhteet, rikoksella aiheutettu vahinko tai siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä rikoksesta johtuvaa seuraamusta määriteltäessä tarvittavat seikat. Esitutkintalain 2 luvusta käy ilmi, että esitutkinnassa on mukana tutkinnanjohtaja, joka toimii pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettuna pidättämiseen oikeutettuna virkamiehenä. Esitutkintalain 2 luvun 3 § mukaan tutkija suorittaa tutkinnanjohtajan valvonnassa ja ohjauksessa rikoksesta epäillyn kuuleminen sekä muut tarvittavat esitutkintatoimenpiteet sekä toteuttaa tutkinnanjohtajan hänelle antamat määräykset.

Esitutinnan päätyttyä menee esitutkintamateriaali syyttäjän käsittelyyn, jossa syyttäjä tekee syyteharkinnan sekä päättää mahdollisesta syytteen nostamisesta.³² Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (687/1997) 6§ mukaan syyteharkinnassa syyttäjä nostaa syytteen epäilystä rikoksesta, mikäli katsoo sen olevan laissa säädetty rangaistavaksi, syyteoikeus ei ole vanhentunut sekä on todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi. Muutoin syyttäjä voi tehdä asiasta kirjallisen päätöksen syyttämättäjäättämisestä, jossa hän perustelee myös ratkaisunsa. Mikäli syyttäjä nostaa syytteen laatii hän haastehakemuksen, jossa kuvataan rikos, jota syyte koskee. Syytteen käsittely tapahtuu tuomioistuimessa.³³

Rikosasioiden menettelyä korjattiin 1.10.2006 siten, että vähäisissä ja tunnustetuissa rikoksissa on mahdollista kirjallinen menettely. Myös pääkäsittelyn aloittaminen ilman syytetyn paikallaoloa tuli uudistuksen myötä mahdolliseksi.³⁴ Tuomioistuimen käsittely toteutetaan

³⁰ Poliisi 2020, Rattijuopumuksen seuraukset.

³¹ Jokela 2018, 7.

³² Jokela 2018, 7.

³³ Syyttäjälaitos 2020, Syyteharkinta.

³⁴ Jokela 2018, 12.

joko kirjallisena tai suullisena. Kirjallisesta menettelystä pyydetään rikoksesta epäillyltä suostumus jo esitutkinnan aikana. Tällöin ei varsinaista tuomioistuinkäsittelyä järjestetä, vaan asia käsitellään vain paperisena rikoksesta epäillyn olematta paikalla. Suullisessa käsittelyssä tulee rikoksesta epäillyn olla paikalla oikeudenkäsitelyssä. Oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 2 luvun 1§ mukaan käräjäoikeus on päätösvaltainen rikosasiassa, jos paikalla on puheenjohtaja sekä kaksi lautamiestä. Käräjäoikeus on myös päätösvaltainen rikosasiassa, mikäli paikalla on kolme lainoppinutta, mikäli asian erityisen syyn tai asian laadun vuoksi voidaan pitää perusteltuna.

Rattijuopumuksesta määrättävä ajokielto on vähintään yhden kuukauden ja törkeässä rattijuopumuksessa vähintään 3 kuukautta. Jos rattijuopumuksesta tuomittu uusi tekonsa viiden vuoden kuluessa on tällöin ajokiellon pituus vähintään kuusi kuukautta. Jos viiden vuoden aikana tehty kumpikin rikos täyttää törkeän rattijuopumuksen tunnusmerkistön on ajokielto vähintään yhden vuoden. Käräjäoikeus voi myös määrätä ajokiellon ehdollisena, mikäli ajokeus on määrättävälle työn tai muun painavan syyn perusteella välttämätön, tällöin ehdollinen ajokielto on vähintään yhden, enintään kolmen vuoden mittainen.³⁵

Rattijuopumuksesta ainoana syyksiluettavana rikoksena tuomittiin valtakunnallisesti vuonna 2017 646 tapausta, joista kuudessa tuomittiin ehdoton vankeusrangaistus ja muista 640 tapauksessa päiväsakkoja. Keskimääräinen rangaistus on ollut 30-40 päivää vankeutta. Kaikille näille tapauksille oli yhteistä, että hengitysilman tai veren alkoholipitoisuus on ollut lähellä törkeän rattijuopumuksen rajaa.³⁶ Vuonna 2017 keskimäärin tuomittiin rattijuopumuksesta puhtaina rattijuopumuksina alkoholin vaikutuksen alaisena 49 päiväsakkoa ja niissä tapauksissa, joissa oli löydetty sekä alkoholia että huumeita, on tuomio ollut keskimäärin 60 päiväsakkoa.³⁷ Vuonna 2018 päärikoksena rattijuopumus tuomittiin valtakunnallisesti 7046 henkilöä, joista 706 tuomittiin vankeuteen ja ehdolliseen vankeuteen 194. Itä-Uudenmaan alueella tuomittiin rattijuopumukseen 128 henkilöä, joista vankeuteen tuomittiin 12 ja ehdolliseen vankeuteen 5. Valtakunnallisesti keskimääriin vankeusrangaistusta tuli 1,7 kuukautta ja ehdollista vankeutta tuli 1,6 kuukautta. Itä-uudenmaan alueella keskimääräinen vankeusrangaistus rattijuopumuksesta oli 2 kuukautta ja ehdollinen vankeus oli 1,7 kuukautta.³⁸

Törkeän rattijuopumukseen tuomittiin vuonna 2018 valtakunnallisesti 6056 henkilöä, joista 5960 tuomittiin vankeuteen ja ehdolliseen vankeuteen 4678. Itä-Uudenmaan alueella törkeän rattijuopumukseen tuomittiin 130 henkilöä, joista vankeuteen tuomittiin 125 ja ehdolliseen

---

³⁵ Oikeuslaitos 2019, Ajokielto.

³⁶ Kääriäinen, Aaltonen ja Kolehmainen 2019, 19.

³⁷ Kääriäinen, Aaltonen ja Kolehmainen 2019, 17.

³⁸ Tilastokeskus 2019, Oikeus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset.

vankeuteen 102. Valtakunnallisesti keskimääräinen vankeusrangaistus oli 2,3 kuukautta ja ehdollista vankeuden keskimääräinen määrä oli 2,1 kuukautta. Itä-Uudenmaan alueella keskimääräinen vankeusrangaistus oli 2,3 kuukautta ja ehdollisen vankeuden keskimääräinen määrä oli 2,1 kuukautta.³⁹

Valtakunnallisesti rattijuopumuksesta tuomittiin keskimääriin 52,5 päiväsakkoon ja euromääräisesti se oli 13,70 euroa. Suurin rahamääräinen sakko, joka tuomittu rattijuopumuksesta oli 23 750 euroa. Törkeästä rattijuopumuksesta valtakunnallisesti tuomittiin keskimääriin 76,1 päiväsakkoon ja euromääräisesti oli 10,60 euroa. Suurin rahamääräinen sakko, joka tuomittu törkeästä rattijuopumuksesta oli 5 160 euroa. Muuhun liikennejuopumukseen kuten tankojuopumukseen tuomittiin vuonna 2018 257 henkilöä sakkoon. Yleisesti rattijuopumuksien uusiutumisprosentti oli valtakunnallisesti 40,9.⁴⁰

Vuonna 2015 yleisesti rattijuopumuksien valtakunnallinen uusiutumisprosentti oli 38,5. Valtakunnallisesti rattijuopumusten kokonaismäärästä 502 tuomittiin vankeuteen ja ehdolliseen vankeuteen 105. Itä-Uudenmaan alueella tuomittiin rattijuopumukseen 105 henkilöä, joista vankeuteen tuomittiin 10 ja ehdolliseen vankeuteen 1.⁴¹

Törkeästä rattijuopumuksesta valtakunnallisesti kokonaismäärästä tuomittiin vankeuteen 6891 henkilöä ja ehdolliseen vankeuteen 5259. Itä-uudenmaan alueella tuomittiin törkeän rattijuopumukseen 130 henkilöä, joista 128 tuomittiin vankeuteen ja ehdolliseen vankeuteen 116. Valtakunnallisesti rattijuopumuksesta vuonna 2015 keskimääriin tuli vankeusrangaistusta 1,7 kuukautta ja ehdollista vankeutta tuli 1,5 kuukautta.⁴²

Itä-Uudenmaan alueella keskimääräinen vankeusrangaistus oli 2 kuukautta ja ehdollista vankeuden keskimääräinen määrä oli 1,3 kuukautta. Törkeästä rattijuopumuksesta valtakunnallisesti tuomittiin keskimääriin vankeusrangaistukseen 2,3 kuukauteen ja ehdolliseen vankeuteen 1,3 kuukauteen. Itä-Uudenmaan alueella törkeästä rattijuopumuksesta vankeusrangaistusta tuli keskimäärin 2,2 kuukautta ja ehdollista vankeusrangaistusta tuli myös 2,2 kuukautta.⁴³

Valtakunnallisesti vuonna 2015 keskimääräinen päiväsakko rattijuopumuksesta oli 51,6 päiväsakkoa ja euro määräisesti se teki 14,3 euroa kappale. Törkeästä rattijuopumuksesta valtakunnallisesti sai päiväsakkoa 67,2 ja euro määräinen summa oli 10,7 euroa kappale.⁴⁴

³⁹ Tilastokeskus 2019, Oikeus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset.

⁴⁰ Tilastokeskus 2019, Oikeus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset.

⁴¹ Tilastokeskus 2019, Oikeus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset.

⁴² Tilastokeskus 2019, Oikeus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset.

⁴³ Tilastokeskus 2019, Oikeus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset.

⁴⁴ Tilastokeskus 2019, Oikeus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset.

Sakkomenettelyn muutosta pystyi hakemaan ennen 30.5.2019 rangaistusmääräykseen, sakkomääräykseen ja rikesakkomääräykseen kolmella perustella. Suostumuksen pätemättömyysperusteella, määräyksen perustaminen väärän lain soveltamisella sekä erilaisilla menettelyvirheiden perusteella.⁴⁵

4.2 Oikeustila lakisäädäntömuutoksen jälkeen

Hallituksen esityksen mukaan uudistui 1.6.2019 laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010) ja ajokorttilaki. Törkeä rattijuopumus jää sakkomenettelyn ulkopuolelle rikoslain 23luvun 4 §:ssä ilmi tulevan rangaistuksen takia. Törkeästä rattijuopumuksesta voidaan tuomita vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Sakkomenettelyä voidaan käyttää silloin kun epäilty tunnustaa teon ja hyväksyy siitä aiheutuneen seuraamukseen sekä luopuu suullisesta käsittelystä. Sakkomenettelyllä käsitellään vain yksinkertaisia ja selviä tapauksia.

Yksinkertaisiin tapauksiin ei luokitella tapauksia, jossa on jouduttu esimerkiksi hankkimaan teoreettinen lausunto, tekemään takaisinlaskenta, epäily esittää jälkinauttimisväitteen, ajoneuvoa ei pystytä yksilöimään ajoneuvolain (1090/2002) 2 luvussa esittämiin ajoneuvoluokkiin tai epäillyn päihtymys on todettu muulla kuin tarkkuusalkometrikokeella.⁴⁶

Rattijuopumuksia ei aikaisemmin käsitelty sakkomenettelyllä, koska rattijuopumuksesta määrätty ajokielto ajokorttilain 7 luvun 64 §:n 1 momentin mukaan kuului tuomioistuimelle.⁴⁷ Uudistuneen ajokorttilain 7 luvun 64 §:n 1 momentti mukaan poliisin on määrättävä moottori- käyttöisen ajoneuvon kuljettaja ajokieltoon.

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 1 luvun 4 § mukaan epäilylle on kerrottava mitä merkitsee suullisesta käsittelystä luopuminen. Törkeät rattijuopumukset ja vankeusrangaistukseen johtavat rattijuopumukset käsitellään jatkossakin tuomioistuimessa. Ajokiellon määrääminen siirtyy kokonaan poliisille.⁴⁸ Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 1 luku 1 § mukaan sakkomenettelyssä käsitellä voidaan tapaukset, joista ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai kuusi kuukautta vankeutta, rikesakko ja se on rangaistuksi erikseen säädetty tai enintään 1000 euron suuruinen menettämisseuraamus edellä mainittujen rangaistuksen ohella.

---

⁴⁵ Poliisihallitus 2019, 151-152.

⁴⁶ Poliisihallitus 2019, 109-110.

⁴⁷ Poliisihallitus 2019, 109-110.

⁴⁸ Hinkanen 2018, rattijuopumukset sakkomenettelyyn.

Juha Sipilän hallituksen mukaan haluttiin, että tuomioistuimet pystyisivät keskittymään ydintehtäviin. Tuomioistuimissa käsiteltiin runsaasti yksinkertaisia ja selviä tapauksia, jotka soveltuivat käsiteltäväksi sakkomenettelyssä. Lain laajentaminen turvaisi kansalaisten oikeutta saada asiansa käsiteltyä ilman kohtuutonta viivästystä ja mahdollistaisi niin syyttäjälaitoksen kuin tuomioistuinten resurssien kohdistamisen sakkoa ankarampiin rangaistuksiin.⁴⁹

Yksinkertaisuudessaan suullisesta käsittelystä luopuminen tarkoittaa, että asia käsitellään tuomioistuimen ulkopuolella sakkomenettelyllä. Sakkomenettelyä varten tarvitaan aina rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus. Tiedustellessa suostumusta on epäilylle sekä asianomistajalle kerrottava suostumuksen merkitys. Suostumuksen on oltava aito, nimenomainen ja vapaaehtoinen. Sekavassa tilassa tai päihtyneenä annettua suostumusta voidaan kyseenalaistaa asianosaisen mielentilansa vuoksi. Aidossa suostumuksessa on kysymys antajan tarkoituseristä. Suostumus on annettava aina vilpittömästi. Vapaaehtoisuus taas toteutuu, kun antajan on muodostanut mielipiteensä ilman ulkopuolisia vaikutteita ja painostusta. Nimenomaisen suostumuksen on täytettävä tarkoin määritellyt ehdot, jotka ovat kohdistettu juuri tähän rikokseen, tarkoin rajatusti ja täsmentäen.⁵⁰

Sakosta valittaminen uudistui 1.6.2019 uuden lakisäädösmuutoksen myötä. Uudistuksen myötä sakon saajalla on oikeus valittaa rikesakosta, sakko- ja rangaistusmääräyksestä kokonaisuudessaan. Jälkikäteen sakon saaja voi kyseenalaistaa valituksessa menettämisseuraamuksen, rangaistuksen tai sakon perusteen. Valitus on mahdollista tehdä, vaikka sakon saaja olisikin hyväksynyt sakkomenettelyn sekä tunnustanut teon ja seuraamuksen.⁵¹

Muutosta sakolle haetaan tekopaikan käräjäoikeuden kautta. Sakkolomakkeesta ilmenee aina toimivaltainen käräjäoikeus, jos sakko on kirjoitettu käsin pitää sakon antajan huolehtia toimivaltaisen käräjäoikeuden tietojen kirjauksesta sakkolomakkeeseen. Muutoksenhakuajat eri sakoille ovat erilaiset. Sakko- ja rikesakkomääräyksen muutosta haetaan 30 päivän sisällä tiedoksiannosta.⁵²

Ajokiellon tarkoituksena on hallinnollinen turvaamistoimi, jonka tarkoituksena on estää rikkeisiin syyllistyneen tai rikoksiin, puutteellisen terveydentilaan tai lupiin liittyvien velvoitteiden rikkoneen kuljettajan osallistuminen liikenteeseen.⁵³

---

⁴⁹ HE 103/2017 vp, 4.

⁵⁰ Poliisihallitus 2019, 22-23.

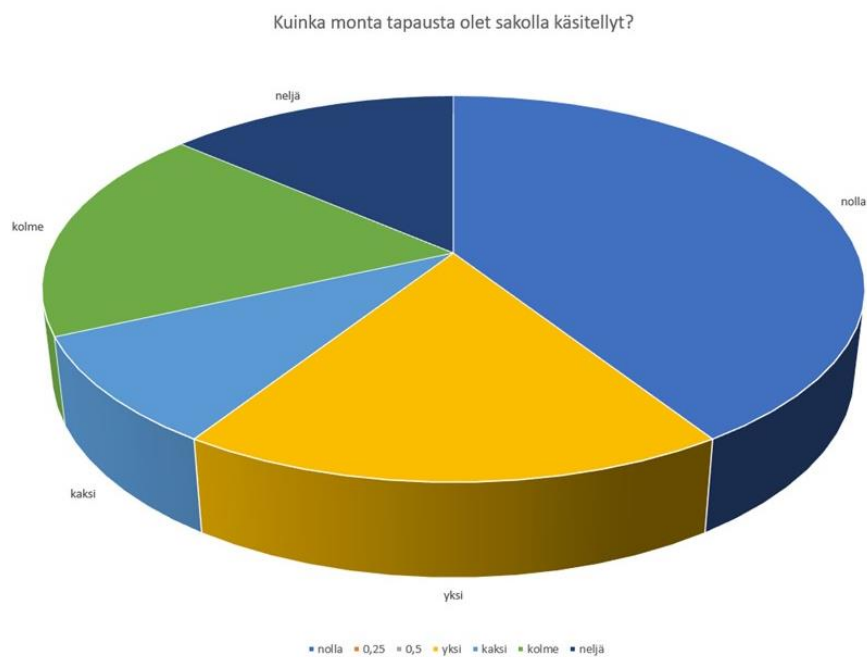
⁵¹ Poliisihallitus 2019, 151.

⁵² Poliisihallitus 2019, 128.

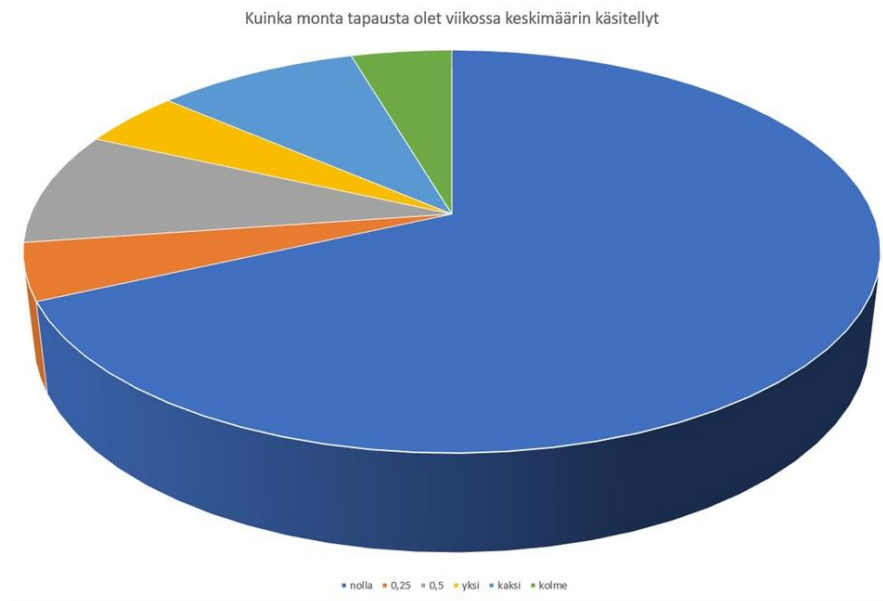
⁵³ Poliisi 2020, ajokiellot.

5 Kyselyn vastauksien purku

Vastauksia saatiin 22 kappaletta Itä- Uudenmaan poliisilaitoksen Vantaan poliisiasemalta. Vastauksien määrän takia voimme tehdä vastauksista vain suuntaa-antavia johtopäätöksiä. Kysely sisälsi 10 kysymystä liittyen rattijuopumuksien käsittelyn 1.6.2019 voimaan tulleen lakisää-dösuudistuksen myötä. Kyselyn oli Vantaan poliisilaitoksen kenttämiesten kahviossa vastatta-vissa 4.12.2019 - 8.1.2020 välisenä aikana. Kysely toteutettiin paperisena lomakekyselynä. Päädyimme tähän toteutustapaan, koska kenttämiehistöllä ei ole mahdollisuutta kentällä käyttää sähköpostia. Ennen kyselyn toimittamista olimme yhteydessä Itä-Uudenmaan poliisi-laitoksen oikeusyksikköön koskien mahdollisesti tarvittavia kyselylupia. Kyselyyn ei kuitenkaan tarvittu erillistä kyselylupaa, sillä kysely toteutettiin täysin anonyymisti. Itä-Uudenmaan poli-i-laitos toivoo saavansa valmiin opinnäytetyömme heille käyttöönsä.

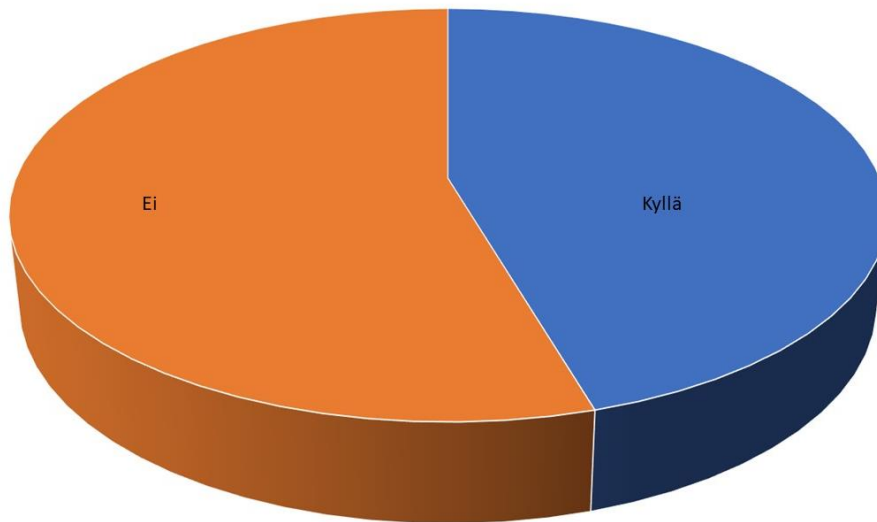
Kuvio 1: Kuinka monta tapausta olet sakolla käsitellyt?

Kuvio 2: Kuinka monta tapausta olet viikossa keskimäärin käsitellyt?

Kenttämiehet oli käsitelleet kohtuullisen vähän rattijuopumuksia sakkomenettelyllä uudistuksen myötä. Keskimäärin kenttämiehet oli käsitelleet rattijuopumuksia sakolla 1,45 kappaletta kenttämiestä kohden. Kenttämiehet arvioivat viikoittaisen sakkomenettelyssä käsiteltävien rattijuopumusten määrän olevan keskimäärin 0,42 kappaletta. Kenttämiehet oli arvioinut, että rattijuopumuksista käsitellään sakolla 19,64 %. Kenttämiehet arvioi, että asiakas ei tiedä suullisesta käsittelystä ja ei myöskään osaa vaatia sitä sen takia vastauksen prosentuaalinen tulos oli vain 2,05 %.

5. Onko rattijuopumuksien käsittely sakkomenettelyssä tuonut lisäkuormaa työhönne?

Kuvio 3: Onko rattijuopumuksien käsittely sakkomenettelyssä tuonut lisäkuormaa työhönne?

Kysyttäessä onko lakimuutos lisännyt työtaakkaa, vastaajat jakaantuivat kahteen osaan. Vastaa- jista 10 oli sitä mieltä, että työtaakka on lisääntynyt ja 12 koki että uudistus ei ole tuonut lisäkuormaa heidän työhönsä. Kyllä vastanneiden kesken tuli ilmi yksittäisen tapauksen käsit- telyyn kuluvan ajan lisääntyminen. Vastaajat kokivat myös haasteeksi sakolla käsiteltävien rattijuopumuksien vähäisen määrän, jonka takia heille ei kerry tarpeeksi kokemusta. Suurin osa vastanneista ei koe lakisäädösmuutoksesta olevan hyötyä heidän työssään. Vastaajat, jotka kokivat lakisäädösmuutoksesta olevan hyötyä, näkivät sen mahdollisuutena keventää tutkinnan työtaakkaa. Erään kenttämiehen mielipide oli, että lakisäädösmuutoksesta on ollut haittaa hänen työssään ja hänen vastauksensa siihen, miten oli tämä ”Aiemmin epäillyn pystyi päästämään vapaaksi puhallutuksen jälkeen, nyt joutuu pitämään sen ajan, että on rikosilmoi- tus kirjattu ja sakko valmiina.” Toisen vastanneen mielestä lakisäädösmuutoksesta on ollut hyötyä hänen työssään ja hänen vastauksensa kysymykseen oli ” Parhaassa tapauksessa tutkin- nan työkuormaa saadaan kevennettyä. Lisäksi asiassa ei tarvitse käydä läpi normaalia esitut- kintaprosessia joka kerta.”

Kyselyssämme tuli esille kenttämiesten kokemus koulutuksesta, joka heidän mielestään ei ole riittävä. Erään kenttämiehen vastaus kysymykseen oli, ”Sakkokoulutus oli huono niin kuin kaikki verkkokoulutukset. Sekava kuin mikä ja ei palvele näin tärkeää asiaa.” Vastaajat koki- vat sakkomenettelyn ensikertalaiselle mahdollisuutena, mutta kuitenkin heistä se vähentää teon vakavuutta. Aiemmin tuomioistuimen määräämät sakot ovat voitu muuntaa vankeudeksi, lakisäädösmuutoksen myötä poliisin määräämää sakkoa ei voida muuntaa vankeudeksi. Tämän

vastaajat kokivat huonona rikoksen uusijoiden kohdalla. Kenttämiehen määräämän sakon tiedoksianto rattijuopumukseen syyllistyneelle koettiin arveluttavana tekoon syyllistyneen humalatilán vuoksi.

6 Yhteenveto ja pohdinnat

Tässä opinnäytetyössä oli tarkoitus perehtyä 1.6.2019 voimaan tulleen lakisäädösmuutoksen tuomiin muutoksiin ja niiden vaikutuksiin poliisin työssä. Lisäksi tutkimme Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kentällä työskentelevien poliisien kokemuksia sakolla käsiteltävistä rattijuopumuksista sekä niiden määrästä. Tämän työn tarkoituksena siis on selventää lukijalle mitä rattijuopumusten käsittely sakkomenettelyssä tarkoittaa ja kuinka kenttämiehet ovat siihen suhtautuneet. Opinnäytetyötä suunniteltaessa olimme yhteydessä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen oikeusyksikköön sekä valvonta- ja hälytystoiminnan esimieheen. Saimme heiltä apua kyselyn toteutuksessa. Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta tuli myös pyyntö toimittaa valmis työ heille ja näin me aioimme toimia.

Lakisäädösmuutos on tutkimuksemme mukaan hieman pidentänyt tehtävä aikoja kenttämiehien niitä käsitellessä, mutta vastauksista kävi myös ilmi heidän näkemyksensä tutkimuksen työtaakan keventämisestä. Kyselyssä tuli ilmi, että kenttämiehet eivät koe koulutuksen asiaan olevan riittävää. Verkkokoulutuksen ei katsottu olevan riittävää, kun tapauksia on vielä kohtalaisen vähän, jolloin harjaantumista asiaan ei saada niin paljon kuin toivotaan. Tähän Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kannattaisi kiinnittää huomiota. Tarkemmin kyselyn vastaukset käymme läpi kappaleessa 5.

Vaikkakin lakisäädösmuutos on tuonut hieman lisätyötä kentällä työskenteleville poliiseille, on se helpottanut tutkimuksen ja käräjäoikeuden työtaakkaa. Aiemmin kaikki rattijuopumukset käsiteltiin normaalissa esitutkinnassa ja sen jälkeen asia eteni käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Nyt selvät ja helpot tapaukset saadaan suoraan käsiteltyä sakkomenettelyssä, joka on myös epäillyn kannalta nopeampi vaihtoehto. Tällöin nk. perusrattijuopumuksia ei keräänny muutoinkin työllistettyyn tutkimuksen työjonoon. Vuonna 2018 päärikoksena rattijuopumus tuomittiin valtakunnallisesti 7046 henkilöä, joka jo kertoo hiukan suuntaa rattijuopumusten määrästä lakisäädösmuutoksen jälkeen.

Haluamme kiittää Itä-Uudenmaan poliisilaitosta saamastamme avusta sekä kaikkia kyselyyn vastanneita, jotka mahdollistivat tutkimuksemme toteutumisen.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Aarnio, A. 1982. Oikeussäännösten tulkinnasta: Tutkimus lainopillisen perustelun rationaalisuudesta ja hyväksyttävyydestä. Helsinki: Juridica.

Aarnio, A. 2011. Luentoja lainopillisen tutkimuksen teoriasta. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. 5. painos. Tampere: Osuuskunta vastapaino.

Frände, D., 2012. Yleinen rikosoikeus. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Husa, J. & Pohjolainen, T. 2014. Julkisen vallan oikeudelliset perusteet. 4., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. Helsinki: Talentum

Jokela, A. 2018. Rikosprosessioikeus. 5., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent

Laakso, S. 1990. Oikeudellisesta säännöstelystä ja päätöksenteosta. Helsinki: Edita

Lappi-Seppälä, T., Rikos ja rikosoikeus. Teoksessa Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. 2013. Rikosoikeus. 4.painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Syrjänen, E., Eronen, A. & Värri V-M. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Tapani, J., Tolvanen, M. & Hyttinen, T. 2019. Rikosoikeuden yleinen osa. 3., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Timonen, P. 1998. Johdatus lainopin metodiin ja lainopilliseen kirjoittamiseen. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Tuomi, J., Sarajärvi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Vilkkä, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4.painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Virallislähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain ja ajo-korttilain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 103/2017 vp.).

Muut lähteet

Hinkkanen, V. 2018. Rattijuopumukset sakkomenettelyyn. Oikeusministeriö. Viitattu 22.1.2020. <https://oikeus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2018/01/rattijuopumukset-sakkomenettelyyn.html>

Kääriäinen, J., Aaltonen, O-P. & Kolehmainen, K. Rattijuopumuksen rangaistuskäytäntö sekä rattijuopumuksen, törkeän rattijuopumuksen ja törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen ajokieltokäytäntö. 2019. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. Viitattu 1.4.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161582/VNTEAS_37_19_Rattijuopumus%20ja%20ajokiellot.pdf

Oikeuslaitos 2019, Ajokielto. Viitattu 13.1.2020. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/seuraamukset/ajokielto.html>

Oikeusministeriö 2020. Rikosoikeus. Viitattu 22.1.2020. <https://oikeusministerio.fi/rikosoikeus>

Poliisi 2020. Ajokiellot. Viitattu 4.2.2020. <https://www.poliisi.fi/liikenneturvallisuus/ajokiellot>

Poliisi 2020. Rattijuopumuksen seuraukset. Viitattu 4.2.2020. https://www.poliisi.fi/liikenneturvallisuus/rattijuopumuksen_seuraukset

Poliisihallitus 2019. Käsikirja rangaistustenmääräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä. Viitattu 4.2.2020. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/83313_2_Yleinen_osa_-_Kasikirja_rangaistusten_maaraamiseksi_sakon_ja_rikesakon_ma.pdf?2f852bea7920d788

Syytälaitos 2020. Syyteharkinta. Viitattu 1.4.2020. <https://syyttajalaitos.fi/syyteharkinta>

Tilastokeskus 2019. Oikeus. Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset. Viitattu 15.3.2020. <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/>

Julkaisemattomat

Kuitunen, K., 2019. Tutkimus- ja kehittämismenetelmät. Kurssimateriaali. Hyvinkää: Laurea.

Kuviot

Kuvio 1: Kuinka monta tapausta olet sakolla käsitellyt?	19
Kuvio 2: Kuinka monta tapausta olet viikossa keskimäärin käsitellyt?	20
Kuvio 3: Onko rattijuopumusten käsittely sakkomenettelyssä tuonut lisäkuormaa työhönne?	21

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake	28
-----------------------------	----

Liite 1: Kyselylomake

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Kyselylomake

Jenita Kumpumäki
Irina Louferova

13.11.2019

Tämä kysely koskee rattijuopumuksien käsittelyä sakkomenettelyssä. Kysely on osa meidän opinnäytetyötämme. Kysely toteutetaan anonyymisti, eikä yksittäinen vastaaja tai tapaus tule ilmi.

Pyydämme vastaamaan kyselyyn x.xx.2019 mennessä. Kyselyn voi palauttaa sille varattuun laatikkoon.

Mikäli sinulla tulee kysyttävää kyselystä, voit kysymykset lähettää osoitteeseen: jenita.kumpumaki@poliisi.fi

1. Kuinka monta rattijuopumustapausta olet sakolla käsitellyt?

---

2. Kuinka monta tapausta olet viikossa keskimäärin käsitellyt?

---

3. Kuinka suuren osan arviot yleisesti olevan rattijuopumuksista käsiteltävissä sakolla?

---

4. Kuinka moni asiakas on vaatinut suullista käsittelyä tuomioistuimessa ja kieltäytynyt sakosta?

---

5. Koetko, että rattijuopumuksien käsittely sakkomenettelyssä on tuonut lisäkuormaa työhönne?

Kyllä	
Ei	

6. Jos koet työkuorman lisääntyneen, millä tavoin sen on lisääntynyt?

---

7. Koetko että lakimuutoksesta on ollut apua työssänne?

Kyllä	
Ei	

8. Jos koet, että lakimuutoksesta on ollut apua, millä tavalla?

---

9. Jos taas koet, että siitä on ollut haittaa, millä tavalla?

---

10. Halutessasi tähän voit antaa vapaamuotoisen vastauksen, jos koet jonkin asian jääneen huomioimatta rattijuopumuksien käsittelyssä sakolla.

Kiitos ajastanne!